

Marjan Rožanc

Indijanska zima

Slovenska matica, Ljubljana 1989

Marjan Rožanc je v zadnjem času intenzivno prisoten v literarni produkciji kot prozaist, esejist, dramatik in publicist. Najnovejše Rožančevo literarno delo je roman *Indijanska zima*. Rožančevo izhodišče je biografija kranjskega misijonarja Friderika Ireneja Barage v letih 1821—1831, ki je posvetil svoje življenje in vero severnoameriškim Indijancem.

Pisatelj je roman razdelil na tri dele: prvi del opisuje Baragovo odločitev za duhovniški poklic, drugi del je posvečen severnoameriškim Indijancem, tretji del pa obravnava Baragovo misijonarsko delo.

Kljub faktografskim dejstvom je očitno, da pisatelja ne zanima toliko Baragovo resnično življenje, ampak bolj refleksije, reminiscence, dvomi in vprašanja, ki se mu ob tem porajajo. Avtor se ni čutil zavezanega splošnemu mnenju o Baragi, saj ga bolj privlačijo fenomen vere, ljubezni, zavezanost dvomu, napuhu in čistosti. Pisatelj skozi Baragov lik v roman vpleta vsa ta vprašanja. Avtor je izraznejši v postavljanju, načenjanju problemov kot pa v njihovi izpeljavi. Govorimo o prvi značilnosti Indijanske zime: odpiranju vprašanj, ne pa reševanju situacij, ki ostajajo kar nekam breztežne.

Roman je pisan linearno, brez kompozicijskih posegov v časovno zaporedje dogodkov. Indijanci so opisani črno-belo, kot »pijani in podivjani pogani«. Spremembe v življenju in delu Indijancev so, ko gre za življenjske odločitve in prelomnice, literarno šibko napisane ter večinoma neutemeljene. Indijanci, misijonarji, škof itd., vsi protagonisti uporabljajo isti besednjak, ki je pogosto neprimeren njihovem položaju, izobrazbi etc.; obenem vsi enako in enolično izoblikujejo ideje, ki jih zastopajo oziroma predstavljajo. Zato postanejo celo Indijanci nezanimivi, saj razglabljajo, kot bi bili že zdavnaj krščeni. Odstopa »pismo, ki ga je indijanski poglavar Seattle poslal predsedniku« (str. 71), ki ga pisatelj spretno vkomponira v zgodbo romana, s tem pa nehote poudari razliko med resničnim izrazoslovjem Indijancev in svojim avtorskim, bledim in neustreznim poznavanjem indijanske kulture in navad.

V Indijanski zimi nastopa Baraga kot človek, ne pa kot izjemno uspešen misijonar. Znamenit je zaradi svoje usode duhovnika in misijonarja, zaradi dogodkov, mišljenja in čustvovanja neke minule dobe in družbe, ki pa jih romanopisec le nakaže. Lahko torej rečemo, da je za roman tudi opis dobe le okvir, tako kot glavni junak sam. Tako ostaja roman medij za prenos avtorjevih improvizacij na temo Baragovega življenja. Sporočilo te bogate in zanimive predloge se nam skrči na odnos do vere in ženske.

Kar trikrat je namreč ženska tista, ki odločujoče posega v dogajanje. Na začetku romana je v ospredju Baragova odločitev za duhovniški poklic, v senci tega je zgodba o Baragovi ljubezni — zaročenki gospodični Aniti Dolinar — »ljubkovalno Netti«, ki umre za jetiko. Ves čas pa nastopa tudi hladni ženski pol — Baragova sestra. V drugem delu romana, predvsem pa na koncu stopi v ospredje tretji ženski lik — Indijanka Tibiki, ki jo Baraga imenuje ljubica moja. Konec romana ostaja odprt:

»Nikamor ne boš šla, ljubica moja,« jo stiska Friderik k sebi.
»Prav nikamor. Te napake ti ne boš naredila.« (str. 153) /podčrtala M. B./ Torej je nekdo že storil to napako.

Tema, motivi, snov — vse to je literarno zanimivo, vendar neizrazito. Pisatelj je pritegnila usoda posameznika v posebnih razmerah. Roman sledi pravilom lahko berljevih knjig: zgodovinski junak, izredne in za nas eksotične razmere, linearna zgodba; obenem pa vsebuje nekaj slovenskih doneskov tej zvrsti: filozofičnost in poslednjo sodbo. Knjiga je izšla v času novih narodnostnih taborov, besed in nove »državotvornosti« cerkva.

Končajmo z zadnjim stavkom romana: »Ne glede na to ali prav zaradi tega.« (str. 153)

Milena Blažič